CONTURAREA PROBLEMATICII PIEȚEI IDEILOR PENTRU A SUSȚINE EVALUAREA CUNOAȘTERII OBIECTIVE DESPRE ECOLOGIE ȘI ECOLOGISM

Autor: Virgil Iordache | 25 ianuarie 2022

În textul anterior am formulat ideea că „o piață funcțională a ideilor asigură obiectivitatea valorii lor pentru oameni” fără să o dezvolt. În acest text dezvolt ideea de piață a ideilor după cum este prezentat în tabelul 1. Avantajul unui astfel de cadru este că fiecărui aspect al problematicii pieței ideilor (în varianta de lucru de aici) îi corespund câteva întrebări concrete la care trebuie răspuns prin analiza fiecăruia dintre textele de cunoaștere obiectivă.

Tabelul 1. Câteva aspecte ale problematicii pieței ideilor și aplicarea lor în analiza textelor despre relația dintre ecologie și ecologism.

Nr. crt.	Aspect	Aplicare a aspectului prin întrebări despre textul de cunoaștere obiectivă
1.	**Natura ideilor și producerea ideilor** oferite consumatorilor. Natura ideilor mentale: sunt fenomene în minte. Natura ideilor care sunt resurse pe piețe: sunt fenomene din minte transferate către alte minți folosind un purtător de înțeles. Producerea ideilor este producere cuplată a ideilor din minte și a purtătorilor de înțeles. Ideile sunt variabile de producție și resurse pentru alte procese de producție.	Care este ideea finală produsă, și care sunt resursele ideatice folosite?

2.	**Identitatea ideatică a persoanelor** este rezultatul internalizării, externalizării și/sau coproducției ideilor. Nucleul identitar al persoanelor este dat de ideile în timp personal (fenomene mentale) și istoric (prin comunicare intersubiectivă). Periferic apare reprezentarea ideilor în timp obiectiv, depersonalizat. Structura unei idei reprezentate obiectiv include presupoziții, conținut și aplicații potențiale. Reprezentările obiective ale ideilor au scară de timp/durată de viață mai mică decât cea a ideilor transferate istoric. Reprezentările obiective sunt necesare pentru schimburi depersonalizate.	Care este structura obiectivă a ideii produse? Care este modelul de om cu care operează autorul din punctul de vedere al identității ideatice?
3.	**Ideea scării de timp a vieții unei idei.** Cele mai multe idei au scară mică de timp, unele idei au scară mare de timp (teorii științifice, teorii filosofice, produse literare perene), alte idei au scară istorică de timp (texte sacre). Există un continuum al scărilor de timp care poate fi decupat în clase pentru analiză. Despre identitatea ideatică a persoanelor din viitor putem vorbi în chestiuni de conținut în termenii ideilor cu scară mare de timp, iar în chestiuni de formă/de structură în termenii unor idei cu scări mai mici de timp la care nu avem acces încă, pentru că urmează să apară. Cu cât termenul temporal e mai îndepărtat, cu atât conținutul e mai puțin precizat. Fereastra temporală de analiză a proceselor în care este antrenată o idee trebuie precizată. Concluziile în urma analizei cu o anumită fereastră temporală pot fi diferite de cele la care se ajunge folosind altă fereastră temporală. Concluziile bazate pe metodologii diferite din punct de vedere temporal sunt complementare.	Ce scară de timp are ideea produsă, care sunt scările de timp ale resurselor ideatice folosite în producere, care sunt scările de timp ale elementelor structurale obiective? În ce măsură pot fi evaluate aplicațiile la scările de timp relevante pentru ele?

4.	Schimbul de idei contra altceva. **Ideile ca resurse.** Când resursele sunt idei avem piețe ale ideilor. Ele trebuie analizate caz cu caz, trăsăturile generale există, dar nu sunt suficiente pentru identitatea lor. Unele idei sunt monetarizabile, altele nu. Piețele cu exprimare monetară sunt un caz particular. Nu e nici o problemă cu exprimarea monetară, ea are anumite funcții, dar funcționarea schimbului și a pieței nu se reduce nici conceptual, nici practic la prețul exprimat monetar. Există și alte mecanisme de asigurare a depersonalizării schimbului în afară de exprimarea în bani. Dificultățile de înțelegere a capitalismului și a necesității piețelor libere vin din asocierea lor cu unificarea unităților de exprimare a preferințelor, banii. Așa cum un ecosistem nu se reduce la flux de unități fizice (energie, substanță), ci exprimă relații între indivizi cu anumite trăsături funcționale măsurabile în diferite unități, populații cu variabile de stare în alte unități, toate din specii diferite și caracteristicile n-dimensionale ale unui mediu abiotic cu unitățile de măsură ale variabilelor lui, la fel și în societate există relații de acest fel mult mai complexe decât cele conceptualizate prin bani. Unele dintre ele formează piețe, sisteme unde are loc un transfer depersonalizat de resurse.	În ce constă schimbul în cazul ideii produse? Pe ce fel de piață a ideilor ne aflăm? Cât de depersonalizată este această piață? Facem evaluarea ideii din interiorul pieței, sau din exteriorul ei, obiectiv?

5.	**Ideea ecosistemului cultural.** Ideile sunt trăsături transferabile ale persoanelor, proiectelor și organizațiilor. Evaluarea utilității unei idei se face prin analiza structurii ei obiective. Ecosistemele mai complexe includ piețe derivate, ale ideilor despre structura altor idei. Piețele ideilor obiective sunt piețe evoluate ulterior celor ale ideilor care servesc nucleul identitar personal-istoric al persoanelor. Competiția nu este singurul tip de relații din ecosistem relevant pentru idei. Competiția are funcție de asigurare a calității ideilor în condițiile unui schimb depersonalizat. Evoluția culturală neintenționată/neproiectată duce la compartimentalizarea proceselor de transfer al ideilor, adică instituționalizarea piețelor de idei. Lanțul de producție a ideilor într-o cultură complexă e format din mai multe piețe de idei compartimentalizate. Poate avea loc o evoluție regresivă prin restructurări raționaliste ale modului de compartimentalizare a proceselor de transfer al ideilor, fără înțelegerea constrângerilor de dezvoltare și a funcționalității de ansamblu evoluate neintenționat. Gândirea critică are rol în reciclarea ideilor și închiderea buclelor autocatalitice culturale. Gândirea critică controlează tendințele de evoluție disfuncțională a piețelor instituționalizate de idei. Diversitatea ideilor susține funcționarea piețelor elementare ale ideilor, adaptabilitatea la noi condiții de mediu și reziliența ciclurilor de producție culturală. Fereastra temporală de analiză a produselor culturale și proceselor dintr-un ecosistem cultural trebuie precizată. Concluziile pentru o anumită perioadă istorică nu se pot transfera direct către o altă perioadă istorică.	În ce compartimente ale ecosistemului cultural, în particular în ce piețe intervine ideea produsă prin structura ei? Care sunt funcțiile prin prisma rolului analizei critice care a dus la producerea ideii? Care sunt funcțiile elementelor structurale ale ideii produse prin prisma rolului diversității generale a ideilor? În ce măsură se exprimă gândirea critică în procesul local de producție a ideii? În ce măsură ideea produsă și procesul de producere susțin reziliența de ansamblu a ecosistemului cultural?

Seria de texte care urmează va avea caracterul testării unei ipoteze, și anume că întrebările formulate în tabelul 1 sunt suficiente pentru o imagine completă asupra situației fiecărui text în calitatea sa de cunoaștere obiectivă. În acest mod avem și o metodologie reproductibilă pe care să o poată folosi și altcineva, dacă ar dori să evalueze concluziile noastre.

Dacă vom constata că la unele întrebări nu putem răspunde pe baza textului analizat, sau că alte întrebări interesante suplimentare vor fi necesare, situația va fi semnificativă pentru problema noastră din punct de vedere comparativ. Grila aleasă va permite mai ușor o discuție comparativă după analizele individuale ale textelor, iar la final vom putea avea, eventual, o formă îmbunătățită a grilei de analiză.

Imagine: *Piet Mondrian, „The Gray Tree” (1911); Sursa: WikiArt*